

שיעור 4: מוגבלות בתקשורת

הרעיון:

נתבונן באופן שבו אנשים עם מוגבלויות מוצגים בתקשורת ונבטא את דעתנו על הנושא באמצעות כתיבת מכתב רשמי.

משך השיעור:

45 דק'

מטרות:

1. התלמידים יהיו מודעים וביקורתיים כלפי האופן שבו אנשים עם מוגבלויות מוצגים בכלי התקשורת
2. התלמידים ינקטו עמדה בנוגע ליחס כלפי אנשים עם מוגבלויות בישראל
3. התלמידים יכתבו מכתב לאדם כלשהו, במטרה לשפר את היחס כלפי אנשים עם מוגבלויות

הכנות נדרשות:

1. יש להיכנס לפגישה בזום כ- 10 דקות לפני התלמידים כדי לוודא שהמערכת פועלת כראוי (וידאו, מיקרופון)
 2. יש לבצע חלוקה לחדרי תרגול (זוג משתתפים בכל חדר) - החלוקה רלוונטית עבור תרגיל עבודה בזוגות: "מה קורה בתקשורת" (מפורטת בהמשך המערך)
 - ** החלוקה לחדרי תרגול בזוגות יכולה להיות שרירותית (אין משמעות למי הם הזוגות)
 3. יש לפתוח מראש את הקבצים והקישורים שבהם נשתמש במהלך השיעור:
- מצגת מלווה לשיעור
 - דף הנחיות לניתוח כתבות - "מוגבלות בתקשורת" מוכן לשליחה בוואטסאפ
 - קישור מוכן לשליחה לספרייה של תיקון עולם
 - דף "כותבים מכתב" מוכן לשליחה במייל לכל התלמידים
- (המלצה - להכין מראש את המייל עם רשימת התלמידים והמכתב, וכשתגיע העת פשוט ללחוץ על שליחה)

הנחיות למורים:

התקשורת יכולה להשפיע עמוקות על דעת הקהל ולבסס נורמות חברתיות. אולם, יש מקרים בהם התקשורת בוחרת להציג ולהדגיש רק סיפורים ומקרים מסוימים, המושפעים מדעתו של הכתב או מהרצון של העיתון להימכר ולהיות פופולארי. קל יותר להיות פופולארי על ידי הצגה פשוטה ופעמים רבות שטחית

וסנסציונית של האירועים המסוקרים, במטרה למכור כמה שיותר עיתונים או להשיג רייטינג יותר גבוה. התקשורת בישראל נותנת במה לאנשים עם מוגבלויות, במידה מוגבלת. לעיתים, אנשים עם מוגבלויות אינם מוצגים כראוי, אלא במונחים סטראוטיפיים, כאובייקטים הראויים לרחמים, כקורבנות חסרי אונים, או כגיבורים שהצליחו למרות המוגבלות שלהם. פעמים רבות, כתבות מתמקדות במוגבלות של האדם, במקום להציג את האדם כשלם, ותוך התעלמות מהכישורים והתפקידים האחרים שלו. השיעור יגביר את המודעות לאופן הצגת אנשים עם מוגבלויות בתקשורת, שמהווה מראה לדימוי שלהם בחברה. מתוך כך, השיעור יניע את התלמידים לפעול למען יחס שוויוני ומכבד כלפי אנשים עם מוגבלויות.

מהלך הפעילות:

1. הצגת הנושא (3 דקות):

- א. נשתף את המסך עם שקף השער של מצגת "מוגבלות בתקשורת"
- ב. נסביר: בשיעור הקודם של תיקון עולם התמקדנו "בכניסה לנעליים" של אנשים עם מוגבלויות ושל הקרובים אליהם, במטרה להבין את הקושי שלהם ולפתח חמלה כלפיהם. היום ניתן נקודת מבט נוספת להתייחסות כלפי אנשים עם מוגבלויות ונגביר את המודעות שלנו לאופן הצגת אנשים אלה בתקשורת, שמהווה מראה לדימוי שלהם בחברה.

2. תיאום ציפיות (3 דקות):

- א. נפתח את שקופית 2 "תיאום ציפיות"
- ב. נסביר: כדי שנוכל ליצור אווירה של הקשבה אחד לשני, אווירה של אמפתיה וקבלה, חשוב שנתנהל בשיעור הזה על פי כמה כללי תקשורת:

« כיבוי מיקרופון:

ניהול השיעור הינו באחריות המורה: כולם על mute
mute/unmute של התלמידים גם הם באחריות המורה

« שיח מכבד:

רק אדם אחד מדבר בכל פעם (כל השאר - על mute)
השתתפות בשיעור מבורכת והכרחית אך רק בהצבעה או באמצעות צ'ט

« התמקדות והקשבה:

התמקדות בנושא השיעור
השתתפות פעילה
דיבור ברור ולמצלמה

3. עבודה בזוגות: מה קורה בתקשורת? (20 דקות):

- א. נפתח את שקף 3 "מה קורה בתקשורת?"
- ב. נסביר: אנשים עם מוגבלויות כמעט ולא מופיעים בתקשורת, וכשהם מופיעים, הייצוג שלהם לא תמיד מחמיא. בתרגיל הבא נבדוק איך אנשים עם מוגבלויות מוצגים בעיתונות הישראלית.
- ג. נשאל: מה דעתכם, איך אפשר להציג אנשים עם מוגבלויות באור חיובי? ובאור שלילי? (נבקש דוגמאות)

דוגמאות ליחס שלילי כלפי אנשים עם מוגבלויות:

הצגה של האדם עם המוגבלות כחולה, כבעל גוף מעוות, כחסר יכולת, כתלוי באחרים, כלא נורמאלי, כפחות ערך.

יחס שלילי יכול להשתקף גם בשפה, לדוגמה: "אדם המרותק לכסא גלגלים" במקום "אדם שמשתמש בכסא גלגלים", "אדם שסובל מפיגור" במקום "אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית

דוגמאות ליחס חיובי כלפי אנשים עם מוגבלויות:

הצגה כוללת של האדם, לא רק של המוגבלות שלו, שתראה את האדם כחלק מהחברה ולא כישות נפרדת ממנה. חשוב שהשפה והתמונות בכתבה יהיו מחמיאים, יבטאו את הערך והתרומה של האדם - ולא ינציחו סטראוטיפים שליליים.

ד. נמשיך עם שקף 4 במצגת - "מה קורה בתקשורת? עבודה בזוגות - כי בשניים נעים כפליים" ה. נסביר לתלמידים כי הם חולקו לזוגות באמצעות חלוקה לחדרים. כל זוג צריך לבחור 2 כתבות בנוגע לאנשים עם מוגבלויות מתוך ספריית הכתבות של תיקון עולם או מחיפוש ברחבי הרשת, ולענות על השאלות שמופיעות בדף העבודה שישלח להם בוואטסאפ - "דף הנחיות לניתוח כתבות". ו. נשלח לתלמידים בקבוצת הוואטסאפ את הקישור לספריית הכתבות של תיקון עולם:

<https://katzr.net/47973f>

ז. בסיום העבודה בזוגות, נחזור למליאה ונבקש מהתלמידים לשתף בדוגמאות שמצאו ובתובנות שלהם מהמשימה.

ח. נשאל:

• אם היה מגיע חיזור ולומד על אנשים עם מוגבלויות רק דרך הכתבות שמצאתם, מה הוא היה חושב עליהם?

• אילו הייתם עורכי עיתון, אילו כתבות על אנשים עם מוגבלויות הייתם מפרסמים? מדוע?

4. נמשיך עם שקף מספר 5 - כותבים מכתב (15 דקות)

א. נבקש מהתלמידים לבחור דמות ממשית שאליה היו רוצים לשלוח מכתב, לדוגמה: דמות שהוזכרה בכתבה שקראו | אחד האנשים שפגשו במסגרת מיזם תיקון עולם | דמות עם מוגבלות שהכירו בפייסבוק | עורך עיתון | ראש עיר

ב. התלמידים יכתבו לדמות שנבחרה מכתב, שמטרתו לשפר את היחס כלפי אנשים עם מוגבלויות בקהילה.

* אפשר למצוא את כתובת האדם באינטרנט ולשלוח את המכתב באופן ממשי.

ג. נשלח לתלמידים במייל את דף העבודה "כותבים מכתב" כדי שיוכלו לכתוב את המכתב עליו ישירות במחשב

ד. שולחים את המכתב לתיקון עולם : tikkun.olan@aleh-israel.org

5. סיכום וקריאה לפעולה (4 דקות)

א. נפתח את שקף הסיכום במצגת ונסכם:

היום חקרנו מעט את הייצוג של אנשים עם מוגבלויות בתקשורת. ראינו, שלפעמים אנשים עם מוגבלויות מוצגים כמסכנים, ופעמים רבות, כשאדם עם מוגבלות עולה לכותרות, המוגבלות שלו - כלומר השונות שלו - מקבלת את הפוקוס.

אנשים עם מוגבלויות הם אנשים בדיוק כמונו ומן הראוי שהייצוג שלהם בתקשורת יהיה כמו של אנשים אחרים.

ב. נשאל:

• אם אתם צריכים לבחור דבר אחד לקחת מהשיעור הזה, מה הוא?